

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Круцевич Тетяна, Малахова Жанна

Національний університет фізичного виховання і спорту України
Донецький національний медичний університет МОЗ України

Аннотация

В статье приведены данные анализа направлений реформирования физического воспитания в системе высшего образования. Проанализированы данные ежегодного оценивания физической подготовленности населения Украины за 2017 год и тестирования физической подготовленности студентов Донецкого национального медицинского университета. В статье представлен анализ связи уровня физической подготовленности, заинтересованности, общего уровня самосознания и интересов студентов по физическому воспитанию. Данные позволили оценить предпосылки модернизации процесса физического воспитания в ЗВО с целью поиска наиболее оптимальных средств и методов проведения физкультурно-массовой работы, выявление индивидуальных интересов и потребностей к занятиям физическими упражнениями и спортом в учебное время и при самостоятельных занятиях.

Ключевые слова: физическая подготовленность, студенты, мотивы, интересы.

Annotation

The article analyzes the directions of reforming physical education in the system of higher education. The annual assessment data of physical preparedness of the Ukrainian population for 2017 and testing of physical preparedness of students of the Donetsk National Medical University are analyzed. This article presents an analysis of the relationship between the level of physical preparedness, interest, the general level of self-awareness and the interests of students in physical education. The data gave opportunity to assess the prerequisites of the physical education process modernization in the university with a view to finding the most optimal means and methods for performing physical and mass work, identifying individual interests and the needs for exercising and sports during school hours and in self-study.

Key words: physical preparedness, students, motives, interests.

Постановка проблеми. Загальний досвід втілення єдиної освітньої стратегії західноєвропейських держав свідчить про необхідність проведення аналізу ефективності співпраці та визначення дієвого механізму впровадження в Україні міжнародних програм, досвіду роботи іноземних держав з розвитку галузі фізичної культури [2,13,14,15]. Як відзначається в низці державних програмно-нормативних документів, які стосуються розвитку фізичної культури і спорту, – європейська інтеграція України передбачає приєднання до конвенцій Ради Європи. Оскільки керівництво Європейського союзу створило обов'язкову умову економічного об'єднання Європи, соціальної стабілізації країн Європейського економічного союзу (ЄЕС), виникла необхідність у модернізації вищої освіти, її обґрунтованості з точки зору орієнтованості на прагнення відповідності сучасним запитам професійної освіти. Це дозволить програмно основи фізичного виховання зорієнтувати на системне проектування, що буде сприяти підвищенню рівня фізичного здоров'я і безпечній життєдіяльності молоді. Сенс у формуванні впровадження механізму самовдосконалення в зазначеній сфері

і, перш за все, в уніфікації і стандартизації національних систем з питань освіти [2,3,14,15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність упродовження самостійних занять фізичними вправами обумовлена навчальною програмою з фізичного виховання у ВНЗ, в якій 2/3 часу відводиться на самостійну роботу студентів (Фізичне виховання. Навчальна програма для ВНЗ України III-IV рівнів акредитації). На думку МОН України [1,4,5,6], модернізація процесу фізичного виховання має відбуватися за рахунок спортизації, тобто занять студентів у секціях з видів спорту (факультативах), що є притаманним європейським ЗВО. Але аналіз європейських ініціатив у сфері фізичного виховання і спорту свідчить про наявність комплексного підходу до розвитку зазначеної сфери [2, 13]. Так, у резолюції Європейського Парламенту щодо ролі спорту у галузі освіти (від 13.11.2007 р.) серед інших рекомендацій Єврокомісії була зазначена необхідність у поєднанні в раціональних пропорціях розумових і фізичних занять і визначенні форм реалізації фізичного виховання і спорту в університетській освіті країн Європейського Союзу [13].

Такі реалії активізують виникнення нових вимог до системи фізичного виховання у вищих навчальних закладах; найперша з них – це об'єктивна необхідність формування у студентів ціннісного ставлення до занять фізичною культурою і спортом не тільки в системі урочних, а й позаурочних форм занять, тому необхідно визначити фактори, в основі яких лежить прагнення особистості на самовдосконалення в процесі самостійних занять. Проблема мотивації досить актуальна для сьогодення і висвітлена у цілому ряді робіт [3,8,9].

Мета дослідження – оцінити та порівняти стан фізичної підготовленості студентів ДНМУ з да-

ними всеукраїнського тестування, визначити потреби студентів і мотиви до самовдосконалення.

Організація дослідження: дослідження рівня фізичної підготовленості студентів Донецького національного медичного університету здійснювалося за тестами і нормативами щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (2017). В тестуванні взяли участь 611 студентів I-IV курсів. Мотиви та інтереси студентів визначались за методикою анкетування. «Потреба у досягненні» досліджувалась за методикою Ю.М. Орлова.

Обговорення результатів дослідження. Зниження рухової активності студентської молоді науковці пов'язують не стільки зі збільшенням витрат часу на навчальну діяльність, скільки зі способом життя, який став звичним для більшості молоді [3,8]. З даних анкетування студентів, які займаються спортом, було 66%, з тих, які не займаються – 53% не мають бажання, а іншим 47% студентів не дозволяє стан здоров'я. Популярними видами спорту були відзначені: легка атлетика, пауерліфтинг, баскетбол, веслування, волейбол, футбол, теніс, фітнес, тайський бокс, плавання, дзюдо, йога. 11% студентів займалися спортом більше 5 років та мали спортивний розряд від II дорослого до КМС. 48% студентів займалися менше 5 років для свого задоволення. Більшість студентів (34%) займалися 2 рази на тиждень, 3 рази займалися 22% студентів, 4-5 разів і більше займалися лише 18% студентів. За даними рейтингу захопленість студентів у вільний час, на перший план у молоді виходить соціальне спілкування з друзями та особистий смак у музичному вподобанні, саме це дає привід викладачам слідкувати за тенденціями у пріоритетах студентів, формах дозвілля і відпочинку. Контроль і корекція смаку за останній час значно полегшена завдяки знач-

ній активності студентства у соціальних мережах. Згідно з аналізом анкетування, різноманітність компонентів здорового способу життя намагається підтримувати більшість студентів.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275 «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» та з метою спрямування діяльності навчальних закладів на фізичний розвиток учнівської та студентської молоді було організовано щорічне оцінювання фізичної підготовленості населення України. У тестуванні взяло участь 2,5 млн осіб, що складає 6 % від загальної чисельності населення країни. Кількість допущених до тестування, складає майже 2,1 млн або 50 % від загальної кількості учнівської та студентської молоді. У порівнянні із загальними даними у ДНМУ до щорічного тестування у 2017 р. було допущено 611 осіб з 1998 студентів 1-4 курсів (30,6%), з них 208 чоловіків (34%) та 403 жінки (66%). Майже дві третини були не допущені до тестування на підставі того, що мають відхилення у стані здоров'я. За рівнями фізичної підготовленості в Україні високий рівень має 570,8 тис. осіб, або 27,4% до загальної кількості осіб, які допущені до всеукраїнського тестування. У ДНМУ студентів з таким рівнем було 11%. Достатній рівень ФП по Україні мають – 36,3%, а в ДНМУ – 32%, середній рівень – відповідно 26,3% та 31% (ДНМУ), низький рівень – 10,0% та 26% (ДНМУ) відповідно (рис. 1).

Зв'язок рівня фізичної підготовленості, зацікавленості, загального рівня самосвідомості та інтересів студентів дозволив оцінити передумови модернізації процесу фізичного виховання з метою пошуку найбільш оптимальних засобів і методів прове-

Рівень фізичної підготовленості студентів, %

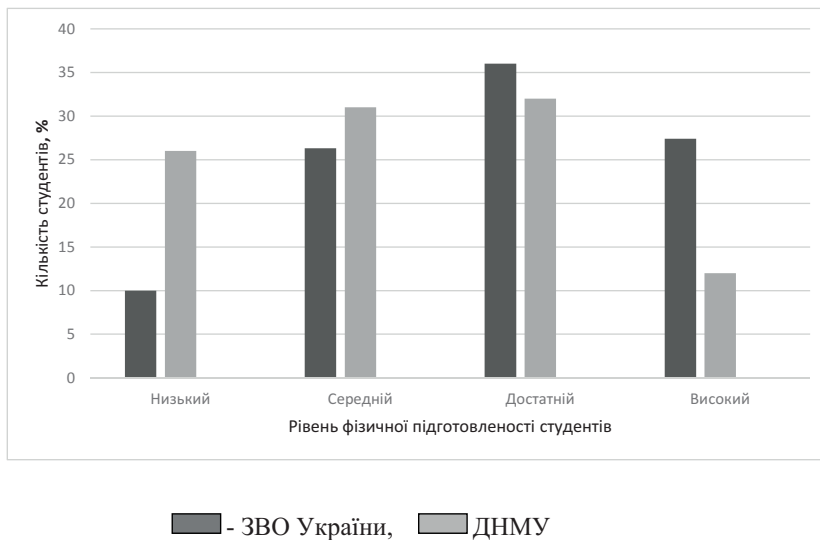

Рис. 1. Порівняльна характеристика рівня фізичної підготовленості студентів України та ДНМУ

дення фізкультурно-масової роботи, виявлення індивідуальних інтересів і потреб до занять фізичним вихованням і спортом в навчальний час та при самостійних заняттях. Для того, щоб оцінити потреби (мотив) у досягненні, нами була використана методика, розроблена Ю.М. Орловим [7]. Тест спрямований на виявлення ступеня враженості потреби людини в досягненні успіху в будь-якій діяльності (тобто, ступеня зарядженості на успіх). За даними нашого дослідження: 79% студентів мають середню оцінку рівня потреби у досягненні, що досить суттєво, однак підвищену оцінку потреби у досягненнях отримало 19% студентів, усі вони мають вище середнього рівень фізичної підготовленості. Нижче за середню оцінку рівня потреби у досягненні мали лише 2% студентів, а низьку та високу оцінку потреби не мав жоден зі студентів. Для більш деталізованого аналізу та визначення складової успіху у професійній сфері, ми з'ясували, що значення рівня фізичного здоров'я для професійної діяльності студенти оцінили у 8 балів, а своє фізичне здоров'я та

фізичну підготовленість переважно більшість студентів оцінює у 7 з 10 балів.

На наш погляд, мотив досягнення більш високого рівня фізичної підготовленості студентів ДНМУ поступово визначився та став тотожним прагненню підвищувати свої професійні здібності та вміння. Значний відсоток студентів (78 %) має бажання підтримувати свій фізичний стан на більш високому рівні в тих видах діяльності, по відношенню до яких досягнення вважаються обов'язковими. Медичний профіль навчання полегшує розуміння зв'язку психофізичних ознак людини з професійною якістю. Переважне значення для майбутньої роботи з переліку психофізичних ознак набули оперативна і довгострокова пам'ять (були відзначені у 82% студентів); у 73% студентів – швидкість обробки інформації; у 84% студентів – психічна стійкість; у 28% студентів – емпатія до незнайомих людей; сила волі була важливою для 50% студентів; параметри координації рухів – для 25% студентів; статична витривалість – для 25%; для 61% студентів бажаною стала

загальна витривалість; швидкість прийняття рішення – для 72% студентів; важливість прагнення до самовдосконалення відмітило 63% студентів, рефлексії – 31%. 89% студентів вважають, що ці психофізичні якості можна розвинути на заняттях з фізичного виховання. Після ознайомлення з особливостями закономірностей, які лежать в основі накопичувальної (кумулятивної) адаптації організму до фізичних навантажень, 92% студентів визнали необхідність у триразових заняттях на тиждень з фізичного виховання. Більшість студентів віддають перевагу самостійним заняттям – 47%, трохи менший відсоток студентів віддає перевагу фізкультурно-оздоровчим заняттям у фітнес-центрах – 32%, заняттями в спортивних секціях у позанавчальний час цікавиться 21% студентів. Самостійно скласти програму фізкультурно-оздоровчих занять мають змогу 50% студентів, отже необхідність кваліфікованої допомоги є очевидною. Тільки 19% студентів надають перевагу навчальним заняттям з фізичного виховання, що дає привід оптимізувати саму цю форму організації занять і підтримати розвиток самостійної форми організації фізичного виховання.

Висновки: таким чином, відмічається погіршення стану фізичної підготовленості студентської молоді. Це, на нашу думку, зумовлено стрімким скороченням годин на навчальну дисципліну «Фізичне виховання» та визначення її як єдиної в Україні з усіх навчальних дисциплін у ЗВО, позакредитної дисципліни, яка поступово стримує розвиток спортивної роботи зі студентською молоддю. У порівнянні з даними всеукраїнського тестування, студенти ДНМУ мають суттєво нижчий стан фізичної підготовленості. Це дає привід звернути увагу не тільки на фізичний, але і на психічний стан студентів, які мають статус переселенців і на-

вчаються у межах зони проведення антитерористичної операції на сході країни.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть присвячені розробці теоретико-методичних засад формування системи самостійних занять у фізичному вихованні.

Література

1. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454 «Рекомендація щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».
2. Долгова Н. Європейські ініціативи у сфері фізичного виховання та спорту / Н. Долгова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – № 2. – С. 55-58.
3. Дутчак М. Концептуальні напрями вдосконалення системи фізичного виховання школярів і студентів для впровадження здорового способу життя / М. Дутчак, Т. Круцевич, С. Трачук // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 116-119.
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.03.2015 №1/9-126 «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році».
5. Лист Міністерства освіти і науки України Міністерства молоді та спорту України від 25.09.2015 № 1/9-454 «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».
6. Лист Міністерства молоді та спорту України від 14.12.2017 № 1550/5.1/17 «Щодо надання інформації»
7. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов / А. Карелин // – М.: ЭКСМО, 2006. – 416 с.
8. Круцевич Т.Ю. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Т.Ю. Круцевич, Н.С. Пангелова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 3. – С. 109-114.
9. Москаленко Н. Технологія формування ціннісного ставлення у студентів до самостійних занять фізичною культурою / Москаленко Н., Корж Н. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 1. – С.201-206
10. Hardman K. The Situation of Physical Education in Schools: A European Perspective / Hardman K. // Human Movement. – 2008. – Т. 9. – №1. – Р. 5-18.
11. Looze R. Physical education in EU schools / Looze R. – Режим доступу: <http://www.europeactive.eu/content/physical-education-eu-schools>.
12. Naul R. Concepts of Physical Education in Europe / Naul R. // Physical Education: Deconstruction and Reconstruction. – Issues and Directions, Edition: 1st, Publisher: Schorndorf: Hofmann, Editors: Hardman K., pp.35-38.
13. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie roli sportu w edukacji // Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. – 2007. – S. 131-138.

